

mand for tolerance og vidsyn. Han har indenfor det internationale historikerarbejde ydet en betydelig indsats. Hans skrift vil fremefter vidne herom.

Astrid Friis.

Dr. Martin Winckler har flere gange, bl. a. i *Historische Zeitschrift* bd. 179 (1955), behandlet det nordslesvigske spørgsmåls betydning i den internationale politik. 1961 offentliggjorde han i *Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte* 1961 en afhandling *Zur Zielsetzung und zu den Methoden der Nordschleswig-Politik Graf Julius Andrassys (1871-78)*. Dr. Winckler hævder heri bl. a., at »von österreichischer und vor allem russischer Seite aus (die) Gemeinsamkeit ihres Vorgehens in der Nordschleswigschen Frage und Dänemark gegenüber geradezu die Voraussetzung für die sich seit dem Jahre 1872 langsam vollziehende russisch-österreichisch-französische Annäherung und für die Entstehung einer Entente zwischen den Kabinetten von Wien, Paris und Petersburg gewesen ist«. Han ser på dette punkt Andrassys politik som en fortsættelse af Beusts og mener, at Østrig fra begyndelsen af 1870erne ligesom Rusland ønskede at holde »das nordische »Geschwür« åben for i et kritisk øjeblik at kunne »gruppere de andre europæiske stater om sig« ved at kræve Pragfredens Art. V opfyldt; derfor søgte Andrassy at holde de danske forhåbninger i live. Først i en udenrigspolitisk tvangssituation 1878 opgav Andrassy dette potentielle våben mod Tyskland og gik med til at ophæve det nordslesvigske forbehold.

I en udførlig afhandling i samme tidsskrifts årgang 1962 har professor Alexander Scharff i fortsættelse af tidligere polemik punkt for punkt imødegået dr. Wincklers forsøg på en nytolkning af stormagtspolitikken i 1870erne, under stadig kritik af hans kildebenyttelse. Til enkeltheder kan der ikke her tages stilling. Hovedsagen er, at dr. Winckler, trods rigtige og interessante iagttagelser, efter professor Scharffs og anm.s mening ikke har ført sandsynlighedsbevis for sin opfattelse af det nordslesvigske spørgsmåls overordentlige internationale betydning, at han overvurderer den fare for det nye tyske rige, som de andre magters politik medførte (han taler bl. a. om en »indkredsningssring« om Tyskland 1874), og har overdrevne forestillinger om deres benyttelse af det nordslesvigske spørgsmål som taktisk middel mod Tyskland. Selv om Andrassy først 1878 imødekom Bismarcks ønske, er det lidet troligt, at han tidligere havde tænkt sig i givet fald at kræve art. V opfyldt. Det vilde bl. a. i for høj grad stride mod den østrig-

ungarske regerings naturlige, af professor Scharff fremhævede uvillie mod nationalitetsprincippet. Iøvrigt må man henvise læserne til de to afhandlinger og til dr. Wincklers korte gensvar til professor Scharff i samme årgang af det slesvig-holstenske tidsskrift, der jo berører problemer af interesse også for dansk historie.

Professor Scharff omtaler s. 239, at forfatteren til en i en tidligere afhandling af dr. Winckler benyttet artikel i Times 9. nov. 1878 har vist sig at være C. St. A. Bille. I Aage Friis: Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark IV (1959), s. 472, jfr. s. 480, nævnes det, at påvisningen af Billes forfatter-skab findes i en utrykt afhandling af K. H. Jørgensen. Den er nu offentliggjort i Festskrift til Astrid Friis (1963); forfatteren har i mellemtiden ændret sit navn til Vohn.

Poul Bagge.

Den amerikanske historiker dr. Alan Simpson har i *The Wealth of the Gentry 1540-1650. East Anglia Studies* (Chicago and Oxford Univ. Press, 1961, ss. VII + 226) ydet et interessant bidrag til belysning af gentryens kaar i et nu saa stærkt omdebatteret aarhundrede af dens eksistens. Tawney har villet gøre tiden fra midten af 16. til midten af 17. aarh. til Gentryens. For saa vidt dens fremgang i velstand — fremfor højadelens — angaaer, er det, som vides, nu omstridt.

Det har mindre været dr. Simpsons maal at tage et standpunkt end ved monografier at belyse 'wie es eigentlich gewesen'. Det er hans opfattelse, at man hverken i den ene eller den anden lejr har kunnet ytre sig med bevisers autoritet, dertil er økonomiske biografier alt for faa i tal. Medens han til almindelig orientering om hele spørgsmaalet henviser læseren til J. H. Hexters artikel "Storm over the Gentry"¹ — som han kalder en af "the ablest general reviews" (s. 2) — vender han sig selv til det, der for ham er hovedsagen: mangelen paa virkelig bevisførelse. Man har, skriver han, lige fra fremkomsten af Lawrence Stones artikel "The Anatomy of the Elizabethan Aristocracy" med talent fortrinsvis nyttigt berettende kilder, som vel ikke kan afvises, som naar det gælder Sir Thomas Wilsons "State of England", eller hvor det gælder forskellige memoirer, men som dog frem for alt er repræsentative for aspekter af samtidens opfattelse og let kan akcentuere en enkelt side af et økonomisk kompleks. Hvem ville, siger han, ikke foretrække nogle regnskaber. Man ved dog meget vel, at saadanne er

¹ Nu genoptrykt i *Reappraisals in History* (1961), ss. 117-49.